

ҚЫЗЫҚТЫ география

**ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ
сайысы**

5-6 сынып

Мақсаты:

Оқушылардың пәнге деген қызығушылығы мен ізденімпаздылығын, ойлау қабілеттерін дамыту негізінде шығармашылық қабілеттері мен топта жұмыс істеу дағдыларын дамыту.

Кіріспе

- *Ақыл - адамды аздырмайтын ем,*
- *Шолғыншысы - ой*
- *Білім - таусылмайтын кен.*
- *Жолдасы - кәсіп,*
- *Адамның басшысы - ақыл*
- *Қорғаны - сабыр,*
- *Жетекшісі - талап*
- *Қорғаушысы - мінез*

Жоспары:

- 1. «Таныстыру»**
- 2. «Тапқыр болсаң, тауып көр»**
- 3. «Менің елім»**
- 4. «Көрермендер сайысы»**
- 5. «Капитандар сайысы»**

Таныстыру.

Сулы жер – нулы жер

Жердің су қоры теория жүзінде сарқылмайды, себебі тиімді пайдаланған жағдайда су ресурстарының әлемдік су айналымы барысында үздіксіз қалпына келіп отырады. Өкінішке орай, соңғы жылдары Әлемдік Мұхиттарға мұнай өнімдерінің төгілуі, биологиялық алуан түрліліктің азаюы ұлғайып, тропикалық жағалауларға антропогендік қысым көп түсуде.

Табиғаттағы бірден-бір кристалды таза су. АҚШ Монтана штатындағы Эшли көлі судың тазалығы соншалықты көлдің терең екендігі білінбейді. Көлдің тереңдігі 12 метр

Мөлдір сулы Самерангер көлі. Тироль. Австрия
Фотосурет 3 метр тереңдіктен түсірілген

«Тапқыр болсаң, тауып көр»

1. Жұмбақ

**Аяғы жоқ жүреді,
Тек жоғарыдан төмен.**

(Су)

2. Жұмбақ

**Зу - зу етеді,
Түртіп кетеді.**

(Жел)

3. Жұмбақ

**Тас тәрізді түрі бар,
Жақсаң – үйің жылынар.**

(Көмір)

4. Жұмбақ

**Аппақ құдай басы бар,
Сан ғасырлық жасы бар.**

(Тау)

5. Жұмбақ

**Мен ылғи таң қаламын көремін де,
Төрт емес, бір маусым бар бұл өңірде?
(Экватор)**

6. Жұмбақ

**Еркелеп жатамын,
Қаңтарда қатамын.**

(Көл)

7. Жұмбақ

**Үйге кірдің қара жер,
Назарыңды сала көр.**

**Шыр үйіріп, үңіліп,
Іздегеніңді таба бер.**

(Глобус)

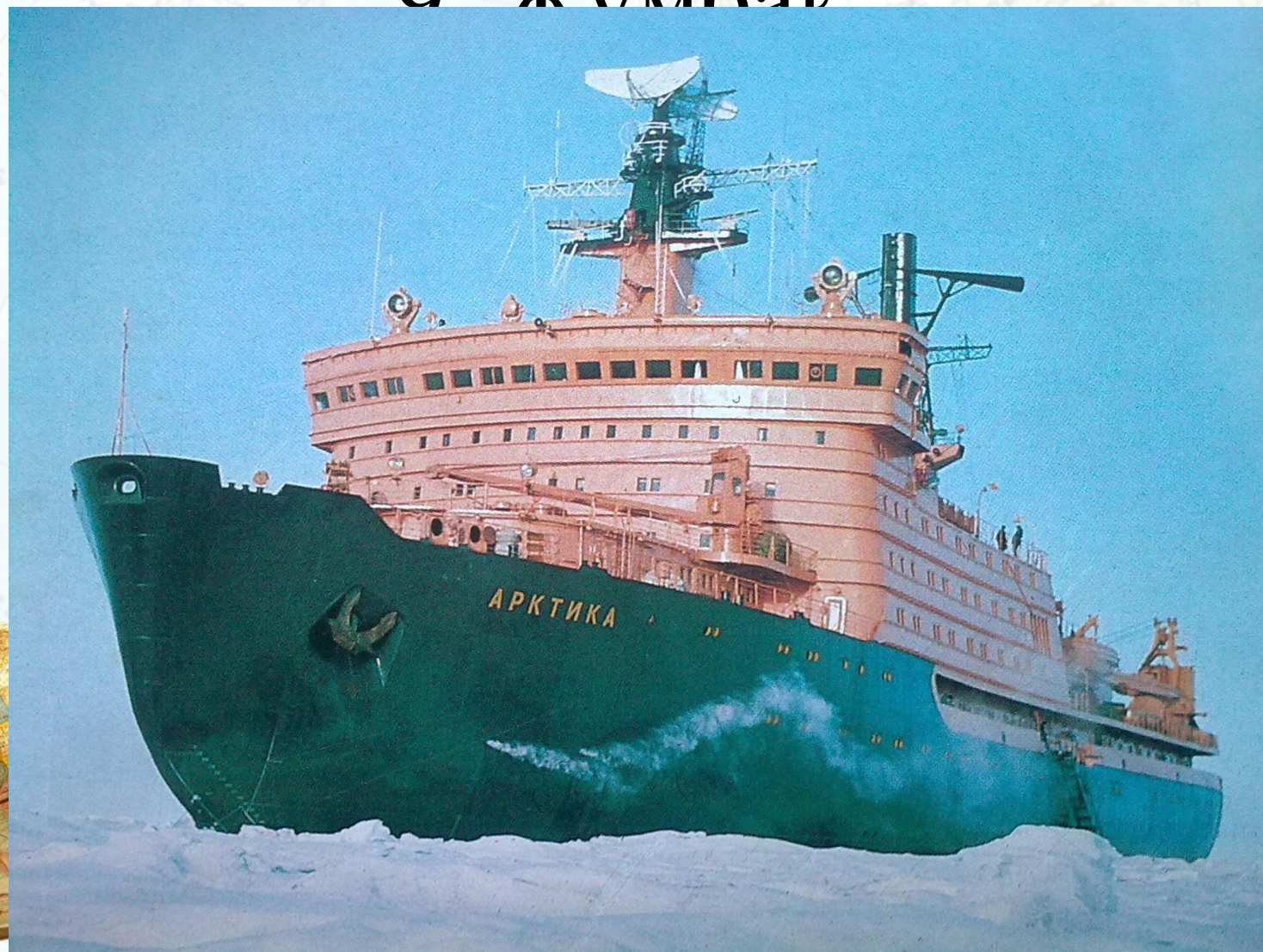
8. Жұмбақ

**Суды шашып бұрқақша,
Мұхиттарда жүреді.**

(Кит)

0 Жумбак

а)

10. Жұмбақ

**Сылдыраған суы бар,
Бұрқыраған буы бар.**

(Бұлт)

Сарқырама

Судың өзен арнасын көлденең кесіп өтетін тік жартасты кертпештен құлап, тік ағуы. Тым қатты және борпылдақ жыныс қабаттары кезектесе қалыптасқан өңірлермен өтетін өзендер бойында пайда болады. Жиегі үнемі шайылу салдарынан Сарқырама өзен ағысын бойлай жоғары шегіне береді. Су бірнеше кертпештен каскад құрып құлауы мүмкін. ДЖ ірі Сарқырама: Оңтүстік Америкадағы Анхель (биікт. 1054 м), Африкадағы Тугела (биікт. 933 м) және Виктория (биікт. 120 м). Қазақстанда Алтай, Іле Алатауы, Жетісу Алатауы тауларының өзендерінде кездеседі

Анхель - биіктігі 1054 метр болатын әлемдегі ең биік сарқырама, судың үздіксіз түсу биіктігі 807 метр. 1935 жылы сарқырамадан ұшып өткен Эйнджел Джеймс ұшқыш атымен аталған.

Сарқырама Венесуэланың тропикалық ормандарында,
Канаима ұлттық саябағында орналасқан

Виктория Африкадағы Замбези өзеніндегі сарқырама.
Сарқыраманың ені - шамамен 1800 метр, биіктігі - 120 метр

Әлемдегі ең ағысы мықты сарқырама - Деттифосс сарқырамасы
Исландия аралында орналасқан

Ниагара су құламасы — Солтүстік Америкадағы АҚШ пен Канаданың шекарасымен ағып өтетін Ниагара өзенінің орта ағысында 100 метрге жуық биіктіктен төмен қарай құлап ағады.

Норвегиядағы Свальбард қорығындағы мұзды сарқырама

Менің елім

қалалар ойыны

Астана

Есік

Ақтөбе

Көкшетау

Германиядағы өзен астындағы – өзен, Магдебург су көпірі

Дания мен Швецияны жалғастырып тұрған су асты жолы.
Сауда кемелерінің жүруіне кедергі жасамас үшін салынған.

Нидерланды теңіз көлігі жақсы дамыған.
су асты жолы

«Көрөрмендер сайысы»

1. Қазір республикада облыс бар, олар экономикалық ауданға топтастырылған. **(14 облыс, 5 экономикалық аудан)**
2. Қазақстан Республикасы – Еуразия материгінің **(орталық)** бөлігінде орналасқан мемлекет.
3. **2 724,9 мың км²** Бұл Қазақстан Республикасының **(жер көлемі)**
4. Қазақстан жер көлемі жөнінен дүниежүзі бойынша орныда. **(ҚХР)**
5. Қазақстан оңтүстік-шығысында шектеседі. **(4-ші)**
6. Дүние жүзінде көлемі жағынан Оңтүстік Америка орында. **(5 млрд)**
7. Жердің жасы жылға жуық.

«Капитандар сайысы»

1 топқа

Сахара – Шөл

Мадагаскар – Арал

Африка – Материк

Ертіс – Өзен

Алматы – Қала

Анаконда – Жылан

Каспий – Көл

Шолпан – Ғаламшар

Тұсбағар – Құрал

Темір кені – Пайдалы қазба

2 топқа

Алтай – Тау

Наурызым – Қорық

Аустралия – Материк

Сібе – Өзен

Қызылорда – Қала

Калибри – Құс

Анхель – Сарқырама

Күн – Жұлдыз

Термометр – Құрал

Гранит – Минерал

